

Raziskovanje priseljenih otrok: izkušnje iz projekta Micreate

Spletni seminar ADP: Raziskave s področja etničnih in migracijskih študij v Sloveniji

Zorana MEDARIĆ

Inštitut za družboslovne študije, Znanstveno-raziskovalno središče Koper

29. 11. 2022

MiCREATE projekt

Migrant Children and Communities in a Transforming Europe/
Otroci priseljenci in priseljske skupnosti v spreminjajoči se Evropi

<http://www.micreate.eu>

Projekt programa Obzorje 2020 Research & Innovation Action

1. 1. 2019 – 31. 12. 2021 (podaljšan do 30. 6. 2022)

15 partnerjev iz 10 držav

Primerjalna raziskava

CILJI PROJEKTA

- Preučevanje vključevanja priseljenih otrok v evropske družbe in vloge izobraževalnih institucij v tem procesu
- Poudarek na preučevanju otrokosrediščnosti:
 - otrokosrediščnost je v zadnjih desetletjih prepoznana kot koncept priznavanja otrok kot relevantnih družbenih akterjev in nosilcev pravic;
 - v kolikšni meri so v politikah in vsakodnevnih šolskih praksah upoštevani pogledi otrok;
 - kakšni so pogledi otrok na kulturno raznolikost, vključevanje idr.

TERENSKO RAZISKOVANJE

- Intervjuji s strokovnjaki (ADP)

Sedmak, M., Gornik, B., Medarić, Z., Dežan, L., Zadel, M. in Bajt, V. (2022). *MiCREATE - Priseljeni otroci in priseljske skupnosti v spreminjajoči se Evropi, 2019: Intervjuji s strokovnjaki* [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP - IDNo: MICREE19. https://doi.org/10.17898/ADP_MICREE19_V1

- Intervjuji in fokusne skupine z zaposlenimi v šolah (ADP)

Sedmak, M., Gornik, B., Medarić, Z., Dežan, L. in Zadel, M. (2022). *MiCREATE - Priseljeni otroci in priseljske skupnosti v spreminjajoči se Evropi, 2019: Intervjuji z zaposlenimi v osnovnih in srednjih šolah* [Podatkovna datoteka]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP - IDNo: MICRES19. https://doi.org/10.17898/ADP_MICRES19_V1

- Anketa med otroki (ADP) – kasneje delitev na 3 skupine otrok: na novo priseljeni, dlje časa priseljeni, lokalni – otroci brez izkušnje priseljevanja

Sedmak, M., Gornik, B., Medarić, Z., Dežan, L. in Zadel, M. (2022). *MiCREATE - Priseljeni otroci in priseljske skupnosti v spreminjajoči se Evropi, 2021: Anketa med učenci in dijaki* [Datoteka kodirne knjige]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. ADP - IDNo: MICREO21. https://doi.org/10.17898/ADP_MICREO21_V1

- Opazovanje z udeležbo v šolah

- Intervjuji in fokusne skupine z otroki

PRIPRAVE NA TERENSKO RAZISKOVANJE

Etični protokol (v vseh državah je raziskavo odobrila etična komisija posamezne institucije, odobril jo je etični odbor projekta, prav tako EU komisija) določa:

- Splošna etična načela na katerih bo temeljilo raziskovanje
- Etična načela vezana specifično na raziskovanje (priseljnih) otrok (ranljiva skupina)
- Informirano soglasje (sodelujoči, vsebina itd.):
 - informativni dopis
 - informirano soglasje

poudarjeno prostovoljno sodelovanje in možnost prekinitve sodelovanja kadarkoli v procesu, informacija o anonimnosti, snemanju, uporabi podatkov itd., ravnanju s podatki.
- Metodologijo (potek, izvedba raziskave)
- Varstvo podatkov in varovanje zasebnosti udeležencev

Specifičen izziv: raziskava v več državah hkrati, medkulturno prilagajanje

PRIPRAVE NA TERENSKO RAZISKOVANJE

Načrt ravnanja z raziskovalnimi podatki

1. Zbiranje podatkov:

- namen zbiranja podatkov
- povezava zbiranja podatkov s cilji projekta

2. Obdelava in hramba podatkov

- tip in format zbranih podatkov
- predvidena velikost podatkov
- kje/kako bodo podatki hranjeni
- ponovna uporaba podatkov (osebni podatki, anonimizacija)
- za koga bodo zbrani podatki uporabni itd.

Stik z ADP pred že pred izvedbo raziskave

VZOREC - INTERVJUJI S STROKOVNJAKI

- Izbor 13 strokovnjakov, ki se pri svojem delu srečujejo z vprašanji integracije priseljenih otrok:
- Kontaktirane so bile nacionalne institucije v katerih pristojnosti je bodisi izobraževanje bodisi integracija migrantov.
- Intervjuvani so bili predstavniki Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, Urada Vlade RS za podporo in integracijo migrantov, Zavoda RS za šolstvo in lokalne samouprave, kot so občine. Poleg strokovnjakov za integracijo otrok migrantov, je bilo v vzorec vključenih tudi več strokovnjakov iz akademskega sveta, kulturni mediator in nevladna organizacija.

VZOREC - RAZISKAVA V ŠOLAH

- Izbor 16 šol v 5 regijah: intervju z ravnatelji oz. drugimi predstavniki šol (16 intervjujev)
- Kriterij izbora regij/šol: medkulturnost
- Izmed teh v 7 (3 OŠ in 4 SŠ) potekala poglobljena raziskava:
 - dodatni intervjuji s predstavniki šolske skupnosti: učitelji/ce, svetovalni delavci/ke, psihologi/nje, ravnatelji/ice, multiplikatorji/ke itd.) (dodatnih 38 intervjujev in 14 fokusnih skupin).
 - 15 dni opazovanja z udeležbo:
 - opazovanje v formalnih (pouk) in neformalnih situacijah (malica, šolski izlet, igra na dvorišču itd.).
 - opazovanje obstoječih vidnih znakov večkulturnosti na šoli (npr. napisi, plakati, večjezične brošure itd.), učnih pripomočkov, učbenikov itd.
 - Anketa med otroki (vključenih 712 otrok)
 - Intervjuji in fokusne skupine z otroki (99 intervjujev in 11 fokusnih skupin)

KORAKI RAZISKOVANJA

Terensko raziskovanje - postopni pristop:

1. **Raziskava med strokovnjaki:** intervjuji – širši vpogled v trenutno stanje na področju vključevanja priseljenih otrok v družbo (julij 2019 - avgust 2019)
2. **Raziskava v šolah:** (junij 2019 – marec 2021) Covid (!)
 - Stik s šolami: dopis vodstvu šole, informacija o projektu, najava/prošnja za sodelovanje; telefonski kontakt, kratek sestanek (maj 2019)
 - Informativni intervju z ravnatelji oz. drugimi predstavniki šol (16): pristop in prakse vključevanja
 - Poglobljena raziskava v izbranih 7 šolah (3 OŠ, 4 SŠ):
 - dodatni intervjuji (38) in fokusne skupine (14) z učitelji in drugimi zaposlenimi v šolah
 - informacija o projektu in informirano soglasje staršev in otrok
 - 15 dni opazovanja z udeležbo
 - anketa med otroki - spletna anketa, v več jezikih, prisoten raziskovalec, razlaga (izzivi covid)
 - intervjuji z otroki - šele po vzpostavitvi stika, izbira nevtralnega prostora, nestrukturiran intervju

RAZISKOVALNE TEME – INTERVJUJI S STROKOVNJAKI

- Vloga njihovih organizacij pri obravnavi vprašanja integracije priseljenih otrok
- Pogledi na integracijo (otrok) v Sloveniji
- Ocena politik in praks vključevanja priseljenih otrok ter mnenja / predlogi o usmeritvah, ki naj bi jih sprejeli
- Pogledi na potrebe priseljenih otrok
- Pogledi na potrebne spremembe na področju vključevanja priseljenih otrok
- Idr.

(10 intervjujev s 13 strokovnjaki)

RAZISKOVALNE TEME – INTERVJUJI Z ZAPOSLENIMI

- **Pristop** učiteljev in drugih delujočih v okviru šolske skupnosti v osnovnih in srednjih šolah k vključevanju priseljenih otrok.
- **Njihovo razumevanje/sprejemanje** migracij, kulturne raznolikosti in integracije.
- **Prakse spodbujanja** medkulturnega sobivanja.
- **Organizacija vsakdanjega šolskega življenja** upoštevajoč kulturno raznolikost.
- **Vpliv kulturne raznolikosti na njihovo delo** in vsakdanje življenje šole.
- **Organizacija šolskih protokolov** vključevanja priseljenih otrok.
- **Izzivi in težave** obstoječega sistema vključevanja priseljenih otrok.
- **Pozitivne plati** obstoječega sistema vključevanja priseljenih otrok.
- **Neizkoriščene možnosti** za izboljšanje sistema vključevanja priseljenih otrok.
- **Pogledi na prisotnost otrokosrediščnega pristopa** k izobraževanju in integraciji priseljenih otrok
- Idr.

(54 intervjujev z zaposlenimi)

NEKAJ REZULTATOV

- **Spremembe v zadnjih letih:** večja stopnja ozaveščenosti glede medkulturne različnosti, šole so bolj inkluzivne, večji poudarek na spoštovanju kulturne različnosti, več časa posvečenega upravljanju z jezikovno, versko in kulturno raznolikostjo itd. (pomen nacionalnih in EU projektov!)
- Relativno dobra zakonodaja, priporočila in smernice glede vključevanja otrok priseljencev.
- Problem, ker **niso zavezujoča**. Posledično velike **razlike med posameznimi šolami**.
- Velike **razlike med OŠ in SŠ**. Tudi na ravni EU ugotavljajo, da je srednješolska raven pogosto izven dosega integracijskih ukrepov in priporočil.
- Razlike glede na **lokacijo šole /glede na multikulturalnost širšega okolja**.
- **Dvojnost:** posamezne šole in učitelji/ce nosilci izjemnih izkušenj in znanj, generatorji inovativnih pristopov... Sočasno na posameznih šolah odsotnost senzibilnosti in znanja, ki zadevajo medkulturno različnost in integracijo.
- Integracija je v veliki meri zreducirana na **učenje jezika (SŠ!)**. Večina pozornosti, virov in energije je posvečena učenju slovenskega jezika. Drugi vidiki integracije pogosto manj izpostavljeni (socialni, psihološki, kulturni).

RAZISKOVALNE TEME – ANKETA MED OTROKI

- Blaginja in splošno zadovoljstvo otrok
 - Vsakdanje življenje v šoli
 - Prijatelji
 - Prostočasne dejavnosti
 - Družina
 - Medvrstniško nasilje
 - Odnosi s sošolci in učitelji
 - Stališča do medkulturnosti
 - Različni demografski parametri: spol, starost, etnična pripadnost, državljanstvo, religija, socio-ekonomski položaj
 - Idr.
- N= 712

PRIMERI ANKETNIH VPRAŠANJ

Q18 - Prosim, oceni na lestvici od 1 do 5 koliko se strinjaš z naslednjimi trditvami:

	1 Sploh se ne strinjam	2 Se ne strinjam	3 Se niti strinjam niti ne strinjam	4 Se strinjam	5 Se popolnoma strinjam
Svojim življenjem sem zelo zadovoljen/zadovoljna.					
Imam vse, kar si želim v življenju.					
Všeč sem si tak/-a kot sem.					
Mislím, da me čaka lepa prihodnost.					
Ko rabim pomoč, mi ljudje v okolju, kjer živim (npr. sosede, prijatelji ali znanci) pomagajo.					

Q25 - Kaj misliš o šoli? Prosim označi na lestvici od 1 do 5, koliko se strinjaš z naslednjimi trditvami:

	1 Nikoli	2 Redko	3 Občasno	4 Včasih	5 Pogosto
Rad/a sem v šoli.					
V šoli se počutim varno.					
Počutim se, kot da pripadam temu razredu.					
V redu mi je, ko me učitelji kaj vprašajo.					
V redu mi je, kar si sošolci mislijo o meni.					

Q28 - Se ti je kdaj zdelo, da so bili učitelji nepravilni do tebe zaradi:

	Da	Ne	Ne vem/ne želim odgovoriti
tvojega spola (zato, ker si fant/punca)	☐	☐	☐
tvojega statusa (zato, ker si bogat/reven)	☐	☐	☐
tvoje vere	☐	☐	☐
tvoje etnične pripadnosti/kulture	☐	☐	☐
tega, kje živiš (vas/mesto)	☐	☐	☐
jezika, ki ga govoriš	☐	☐	☐

Q7 - Kako dobro govoriš slovensko?

- Zelo dobro
- Dobro
- Slabo
- Ne govorim slovensko

Q8 - Si se rodil/a v Sloveniji?

- Da
- Ne

IF (Q8) (NeJ)

Q9 - V kateri državi si se rodil/a?

Država _____

IF (Q8) (No)

Q10 - Koliko si bil/a star/a, ko si prišel/prišla v Slovenijo?

Starost _____

Uporaba podatkov

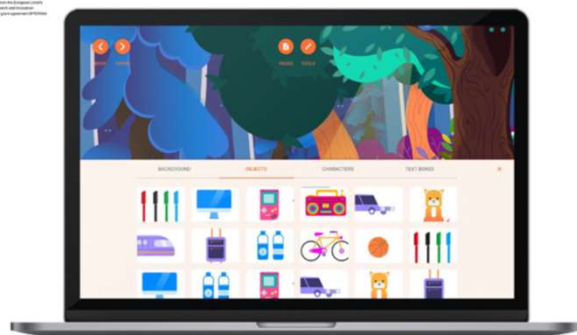
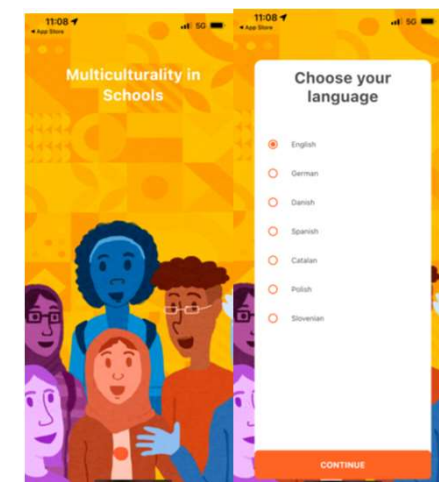
- Študentje vseh stopenj, raziskovalci, oblikovalci politik, praktiki
- Prednost: pogledi otrok, strokovnjakov, učiteljev (SLO) - triangulacija podatkov
- Repozitoriji hranijo podatke raziskav med otroki nastalih v okviru Migrate v drugih državah: Avstrija, Danska, Poljska, Španija, Velika Britanija – možnosti primerjalne raziskave
- Zelo različne teme vezane na blaginjo priseljenih otrok. Primer:

Postdoktorski projekt na osnovi obstoječih podatkov (z nadgradnjo):

Otrokosrediščni pristop pri integraciji priseljenih otrok: vloga šole pri integraciji glede na aspekt staršev (dr. Maja Zadel)

Uporaba podatkov

- Na osnovi podatkov:
 - priročnik: življenje v večkulturnih šolah (v 7 jeziki)
 - otrokosrediščna priporočila za oblikovalce politik in učitelje
 - digitalna aplikacija za pripovedovanje zgodb
 - aplikacija za ozaveščanje

• HVALA!